

Adrian Rezeanu

FORMULE DE DESEMNARE URBANONIMICĂ FIRME COMERCIALE

1. Organizarea fiscală pe baze cvasimoderne a celor două provincii românești, Țara Românească și Moldova, a fost determinată în secolul al XIX-lea de introducerea Regulamentului Organic. Pe lângă un nou impuls dat activităților comerciale, care devin astfel libere de încorsetarea vreunui monopol sau a vreunei vămi restrictive¹, s-a produs o schimbare a obligațiilor fiscale pe baza unei noi organizări a negustorilor și meseriașilor grupați după patentă, impozit unic datorat vistieriei².

Întocmirea catagrafiilor de patentari din orașe și târguri a însemnat atât înscrierea tuturor prăvăliilor, unde se practicau meșteșugurile și comerțul, cât și a persoanelor care activau în aceste locații³.

Apariția acestor catagrafii a reprezentat o primă grupare a categoriilor socioprofessionale reprezentate de negustori și meseriași, după specificul activității lor, dar și după apartenența etnică și religioasă. Esențial este faptul că în aceste catagrafii nu vom întâlni locuri concrete, individualizate prin nume.

Inexistența unui Registru al Comerțului, structurat pe criterii profesionale, chiar și pentru perioada de după Regulamentul Organic, n-a putut înlesni pentru studiul nostru o statistică specializată a firmelor comerciale în ansamblul lor, din care să reiasă, în primul rând, posibile formule de desemnare urbanonimică. De aceea, am făcut apel la diferite surse arhivistice, datate anterior Regulamentului Organic, dar și ulterior, până în zilele noastre, cu scopul de a selecta, chiar și parțial, virtuale formule de desemnare urbanonimică, cu referire la firmele comerciale, viabile pentru anumite perioade, abordându-se, în primul rând, principiul motivației toponimice locale.

2. Firmele comerciale se încadrează în sistemul reperelor locale urbane și reprezintă „emblema” oficială afișată sau de circulație orală, distinctivă pentru agenții economici, participanți la diferite activități comerciale și de producție⁴.

¹ *Regulamentul Organic*, ediția a II-a, București, 1947, p. 174–184.

² Vezi Vladimir Diculescu, *Bresle, negustori și meseriași în Țara Românească (1830–1848)*, București, 1973, p. 37–40.

³ Idem, p. 5; prin altele, vezi *Catastihul patentarilor de negustori și meseriași împărțiți pe corporații din 1832*, în Colecția „Catagrafii”, dosar 84/1832, de la D.G.A.N. București.

⁴ Vezi Adrian Rezeanu, *Nomenclatura firmelor comerciale în București în perioada 1931–1948*, în „Anuar al Arhivelor Municipiului București”, București, 1998, p. 198–203.

Desemnarea prin „embleme” a firmelor comerciale urbane este un act, de cele mai multe ori, nemotivat, dar, în acord cu diversificarea peisajului economic urban, acoperă o sferă largă de cuprindere, referindu-se atât la „minisemne” locale distinctive incluse în formula de desemnare, la numele proprietarului, cât și la specificul activității desfășurate. Alteori însă, „emblema” este opacă din punct de vedere semantic, izolată de oricare alte denotate aflate în vecinătatea topografică, dar, paradoxal, devine semn unicat distinctiv local, deși este lipsit de „derivate” toponimice.

În procesul de desemnare a acestor grupuri de repere urbane, segmentate și încadrate pe etape din istoria urbană, se observă prioritatea „modei”, ca normă de selecție în actul denominativ. De cele mai multe ori, însă, „moda” afectează, mai ales pentru epoca actuală, esența întregului proces desemnator, apărând, în acest fel, atât o segmentare a circulației în timp a urbanonimului cât și o alterare a specificului local, prioritar, de altfel.

În general, pe lângă „ghidul viconimic”, de notorietate în procesul de orientare urbană, rețeaua reperelor reprezentate de firmele comerciale poate constitui, la rândul-i, un posibil „ghid”, chiar și pentru analiștii istoriei unităților urbane.

3. Între numele firmelor comerciale și acelea identitare pentru rețeaua viconimică a existat, mai ales pentru perioadele mai vechi din istoria urbană, o strânsă interdependență. Pentru târgul vechi medieval, chiar și până în secolul al XIX-lea, formula desemnatoare viconimică presupunea mai multe aspecte.

3.1. Descrierea perifrastică viconimică a însemnat o înșiruire de repere locale, de regulă centre de activitate comercială. În această situație, formulele desemnatoare viconimice cuprindeau o enumerare a „punctelor” comerciale identificate, la rândul lor, prin alte microformule identitare, fără o ierarhizare a lor. Astfel, punctul comercial individualizat denominativ făcea parte dintr-o enumerare pe orizontală, contribuind doar topografic la identificarea viconimică:

„O uliți ... ce să începi *di la Crâșma Neguțitoriului Iordachi Pungă* și merge pi lângă *Hanul Precistii Mari*”; „Hudița dintri *Dughenili lui Ghiți Scarlatu și Ruja Jâdafca*”⁵.

„Ulița di la *Hanu lui Avrămică* în sus, spre *Hanul lui Raful Grimberg* și până în *Ulița Hanurilor spre Șleahu Dorohoiului ...*”⁶.

3.2. În alte situații, reperul comercial identificat local printr-o formulă desemnatoare reprezintă, pe de o parte, punctul unic și final de pe traiectul căii de circulație, iar, pe de altă parte, identifică denominativ, prin transfer de nume, însuși traiectul viconimic:

⁵ D.G.A.N., fond *Ministerul Lucrărilor Publice, Moldova*, dosar 366/1849, 1850, 1851: *Lista de numărul și numire uliților și a hudiților din acestu târg Roman, precum și numărul tuturor casălor de prin măhalali*, f. 84.

⁶ Idem, *Lista di toate ulițile și hudițile și din toate casăle din acest oraș Botoșanii, 1850*, f. 129.

„*Ulița la Han(ul) Polițianului*”,

„*Ulița Hanului Roșu*”,

„*Ulița Căldăriei Vechi*”,

„*Ulița Cofetării*”⁷.

3.3. Reperul comercial identificat denominativ, existent pe traiectul căii de circulație, a reprezentat, la rându-i, o formulă desemnatoare viconimică:

„*Hudița pi lângă Hanul Precistii*”,

„*O uliți di lângă Hanul lui Carabetu*”⁸.

„*Ulița care trăci pi la Crâșma Frumușăcăi*”⁹.

3.4. În alte situații, reperatele comerciale dispuse pe traiectul căii viconimice, dar pe ambele ei părți, imprimă o formulă perifrastică mai restrânsă:

„*Hudița dintri Binalile răposatului Boldovici și Dănilă Tejghetaru*”,

„*Hudița dintre Dughenile dumisale Neculai Moldovanu și Leiba Croitoru*”¹⁰.

3.5. Calea de circulație, marcată, de altfel, printr-un „toponim aparent”, este totuși insuficient identificată și intervine în procesul desemnator un reper comercial de pe traiect sau de la finalul acestuia:

„*Ulița Olăriei* (cu locurile unde se practica meșteșugul olăritului – n.n., A.R.), ci să începi din *Ulița Făinăriei* (cu locurile unde se comercializa făina – n.n., A.R.) și stă la *Dugheana Iotului*”¹¹.

3.6. Reperatele comerciale marcate pot reprezenta punctele inițiale și finale ale căii de circulație. În această situație, reperatele în discuție au valoare topografică egală fără să se impună local decât ca punct de traiect:

„*Hudița di la Dugheana Danului până în Spițării*”,

„*Hudița di la Hanul lui Hristea Bacalu până în Olărie*”¹².

4. Numele firmelor comerciale urbane, în structura cărora apare un antroponim, toponimizat în diferite grade, a avut o largă circulație în amplul proces de desemnare urbană. Răspândirea acestui model structural toponimic în peisajul urban european în anumite perioade, determinate istoric, îndreptățește plasarea lui printre formulele caracteristice în identificarea reperelor locale. Din punct de vedere toponimic, formula de desemnare urbană, în care intră un antroponim, este mai puțin elaborată, dacă avem în vedere și gradele diferite de toponimizare ale acestuia.

Toponimizarea antroponimului, în condițiile în care formula de desemnare a firmelor comerciale este prezentă peren în mentalul local, va duce la pierderea capacității de individualizare a persoanei, pentru ca în final să se producă un

⁷ Idem, *Lista de numirea tuturor uliților și a hudiților din orașul Focșanii, 1851*, f. 208.

⁸ Vezi f. 84.

⁹ Idem, *Lista di ulițăli și hudițăli aflătoare în cuprinsul acestui târgu, Piatra, 1850*, f. 228.

¹⁰ Vezi nota 5.

¹¹ Idem, *Listă de ulițili aflătoare în târgul Hușâii, în grănățuirea Sfatului, 1851*, f. 168, 169.

¹² Vezi nota 11.

transfer identificator către segmentul topografic concret, în care se desfășoară activitatea. Gradele diferite de toponimizare ale antroponimului din formula de desemnare a firmelor comerciale vor face obiectul următoarelor alineate.

4.1. Antroponim simplu, nederivat, utilizat împreună cu termenul generic corespunzător unei clase urbanonimice unice, cu care, în diferitele stadii ulterioare de toponimizare, se află în relație apozitională, uneori chiar redundantă. Vom da în paranteze anii de atestare precum și fondul arhivistic documentar utilizat sau sursa tipărită folosită:

Hanul Pappasoglu (București, 1831 PRIM B 12); **Hanul Șuțu** (București, 1839 MTR 216/11); **Hotel Nenciulescu** (1886 PRIM B Alinieri străzi 92/1886); **Hotel Kyriazi** (1885, PRIM B Alinieri străzi 52/1885); **Hanul Pleșoianu** (1885, PRIM B Alinieri străzi 52/1885); **Brutăria Caropo** (1931, BCRI 4/1931–1947); **Banca Bercovici** (1919, Pântea PI); **Banca Crissoveloni** (1919 Pântea PI); **Drogheria Cionga** (1919, Pântea PI); **Dugheana Pitarului** (Huși, 1851, MLP, Moldova, 366/1849–1851, f. 169); **Hanul Cerchez** (1851, f. 169, Huși); **Crâșma Brașoveanu** (Piatra, 1850, MLP Moldova 366/1850, f. 228); **Hotel Joița** (Predeal, 1900, DC 1462); **Hanul Șovăială** (Predeal, 1900, DC 1462); **Hotel Jinga** (Azuga, 1900, DC 1462); **Lăptăria Wissenecker** (Azuga, 1933, DC 1554); **Cârciuma Cernica** (Comarnic, 1892–1894, DC 1554); **Lăptăria Jinga** (Bușteni, 1909, DC 1426); **Hanul Grecului** (Azuga, 1905, DC 1473); **Fabrica Hersch** (Cluj-Napoca, 1873, Pascu 287); **Fabrica Elian** (Cluj-Napoca, 1907, Pascu 194); **Ristorante Da’Mario** (PA 2006–2007, 685); **Hotel Maximilian** (PA 2006–2007, 471, Poiana Țapului)¹³.

4.1.1. Pentru o imagine de ansamblu, vom detalia această grupare cu câteva exemple întâlnite în orașele germane:

Restaurant Jacky Ballière (Bochum, 1999–2000, RFD 56); **Restaurant Raphael** (Bonn, 1999–2000, RFD 60); **Restaurant Salvatore** (Bonn, 1999–2000, RFD 60); **Restaurant Baron Landenberg** (Coburg, 1999–2000, RFD 78); **Restaurant Fürst Leopold** (Dessau, 1999–2000, RFD 82)¹⁴.

4.2. Antroponim nederivat, însoțit atât de termenul generic, cu care se află în raport de posesie, cât și de un supranume individual, nume de meserie. Prezența supranumelui individual în structura numelui de firmă este cu atât mai importantă cu cât reprezintă, sintetic, specificul activității comerciale locale dar și trăsătura individuală a negustorilor.

¹³ Siglele fondurilor documentare folosite: PRIM B = A.N., fond *Primăria București*; MTR = D.G.A.N., fond *Mitropolia Țării Românești*; BCRI = A.N., București, fond *Banca Crissoveloni*; Pântea PI = Mihail C. Pântea, *Noul plan și ghid al orașului București și harta jud. Ilfov*, București, 1919; MLP, Moldova = D.G.A.N., *Ministerul Lucrărilor Publice. Moldova*; DC = D.G.A.N., fondul *Domeniile Coroanei României*; Pascu = St. Pascu, *Istoria Clujului*, Cluj-Napoca, 1974; PA = *Pagini Aurii*, București, 2006–2007.

¹⁴ RFD = *Restaurant Führer, Deutschland*, Neckarsulm, 1999–2000.

Grădina lui Comșică (Comarnic, 1892–1894, DC 1449); **Hanul lui Șovăială Negustorul** (Predeal, 1900, DC 1462); **Hanul lui Garie Olarul** (Botoșani, 1850, f. 130); **Berăria lui Pisoschi Spătaru** (Botoșani, 1850, f. 130); **Hanul lui Ciornei Zugravu** (Botoșani, 1850, f. 130); **Hanul lui Hristea Bacalu** (Huși, 1851, f. 168, 169); **Dugheana lui Iancu Făclierul** (Huși, 1851, f. 169); **Dughenile Jidovului Mendel Gandil** (Roman, 1850, f. 84); **Cârciuma lui Anghel Rachierul** (București, 1798 CAT); **Hanul lui Stoian, Staroste de Croitori** (București, 1833, EAB 19/17); **Prăvălia lui Matei Condrescu Cupețul** (București, 1744, MTR 211/1); **Prăvălia lui Radu Săidăcaru** (București, 1766, MTR 222/21); **Prăvălia lui Zamfir Cămărașul** (București, 1716, MTR 265/1)¹⁵.

4.3. Alteori, supranumele individual atestă originea etnică a posesorului locației:

Prăvălia lui Anton Talalul Armeanul (București, 1797, MTR 297/9, 1798, CAT); **Prăvălia lui Isaia Ovreiul** (București, 1798, CAT); **Prăvălia lui Meimet Turcul Spoitorul** (București, 1798, CAT); **Prăvălia lui Saghadinus Grecul** (București, 1823, MTR 318/9); **Zalhanaua lui Buzne Armeanul** (Botoșani, 1850, f. 130); **Spîțeria lui Ilii Kalman Jidovul** (Bacău, 1850, f. 60).

În epoca modernă, determinantul etnic a dispărut din structura numelui de firmă comercială, rămânând doar numele propriu cu rezonanța etnică propriu-zisă:

Firma lui Hagic Demergian (București, 1930, BCRI, dosar 7/1930–1931); **Firma lui Nathan Hirsch** (București, 1930, BCRI, dosar 7/1930–1931); **Firma lui Avram Kesler** (București, 1930, BCRI, dosar //1930–1931).

4.4. Antroponim prezent în structura unui toponim primar, care, la rându-i, intră în relație cu un alt termen generic, corespunzător unui denotat aflat în prima vecinătate topografică, transferurile de sens putând avea loc în ambele direcții:

„Hudița **Dughenile negustoriului Mihai Marcu** (Roman, 1850, f. 84); Ulița **Dugheana Comănachi** (Galați, 1850, f. 56); Ulița **Căldăria Arion** (Focșani, 1851, f. 207, 208); Poteca **Hanul Joița** (Predeal, 1906, DC 1475); Drumul **Fabrica de Postav Rhein** (Azuga, 1901, DC 1462); Strada **Piața Ghica** (Sinaia, 1938, DC 1569). În aceste cazuri, antroponimul, care este toponimizat intens, alcătuind un „toponim aparent”¹⁶, poate fi asociat direct cu primul termen generic: **Ulița Dugheana Comănachi** = **Ulița Comănachi**. Relațiile semantice pot fi însă și mai complicate: **Joița** din **Hanul Joița** înseamnă și *pârâul* (*Hanul de lângă Pârâul Joiței*) dar și *vale* (*Valea unde curge Pârâul Joiței*, lângă care se află **Hanul Joița**). **Joița** este astfel un „toponim aparent” multiplu, iar separarea secvențelor semantice se poate face doar pe teren.

¹⁵ Siglele fondurilor documentare folosite sunt: 1798 CAT = D.G.A.N. fond *Catagrafi: Catagrafia Poliției Bucureștilor*, 1798; EAB = D.G.A.N., fond *Eforia Așezămintelor Brâncovenesti*.

¹⁶ Vezi Adrian Rezeanu, Filoftea Modoran, *Categoria „toponim aparent” în urbanonimie*, în LR, XLVI / 1997, nr. 4–6, p. 319–329.

4.4.1. Situația de mai sus este prezentă și în spațiul de desemnare urbană germană:

„Restaurant **Schloß Hohenstein**” (Restaurantul Castelul Hohenstein) situat în **Schloß Hohensteinstraße** (strada Castelul Hohenstein) (Ahorn, RFD 13). Antroponimul **Hohenstein** este determinat în prima structură toponimică și participă la următoarea structură viconimică **Schloß Hohensteinstraße** (*Strada cu Castelul Hohenstein*, în care există restaurantul **Castelul Hohenstein**).

„Restaurant Iuliusshof” (Restaurantul Curtea lui Iulius) situate în **Iuliusshofstraße** (Belzig, RFD 40); explicațiile sunt aceleași ca pentru exemplul anterior.

4.5. Antroponim compus (prenume și nume de familie) cu denotare unică, prezent în structuri cu termen generic, unde apare raportul de posesie:

Hanul lui Alexandru Teodorescu (Roman, 1850, f. 84); **Dughenile lui Ghiță Scărlătescu** (Roman, 1850, f. 84); **Berăria lui Potache Bălan** (Piatra, 1850, f. 228); **Crâșma lui Iordache Brașoveanu** (Piatra, 1850, f. 228); **Hanul lui Dumitru Manta** (Bușteni, 1909, DC 1426); **Cârciuma lui Petre Jinga** (Comarnic, 1892–1894, DC 1475); **Bazarul lui Elias Moreli** (PRIM B, Alinieri străzi, dos. 92/1886); **Firma lui Avram Calmanovici** (București, BCRI dos. 7/1930–1931); **Cârciuma lui Nicolae Bărbătescu** (București, 1803, MTR Mss. 171); **Hanul lui Ivan Stănescu** (București, 1716, EAB 28/17); **Pivnița lui Mircea Periețeanu** (București, 1798 CAT); **Prăvălia lui Gheorghe Panaitescu** (București, 1804, MTR Mss. 178).

4.6. Structura urbanonimică formată din antroponim + antroponim însoțită de termenul generic, care presupune relația de posesie distributivă față de fiecare antroponim din compus:

Firma Kyprianides & Crissoveloni (București, BCRI dos. 219/1924); **Societatea D. Loebel & Kremnitzer** (București, BCRI dos. 349/1926); **Societatea Carol Schulder & Berger** (București, 1920, BCRI dos. 1/1931); **Societatea Konzelman & Moesner** (București, BCRI, dos. 4/1931–1947); **Firma Blumer & H. Heilpern** (București, BCRI doc. 7/1930!1931); **Casa Waller & Cie** (Azuga, 1901, DC 1462).

4.7. Antroponim simplu sau derivat, asociat cu un denotat unic, precedat de prepoziția *La* și de termenul generic, care e prezent, de cele mai multe ori, facultativ. Construcția urbanonimică este puternic toponimizată, antroponimul din structura numelui de firmă comercială devenind un reper toponimic urban:

La Micșunescu (București, 1774, MTR 206/32); **La Radivoie** (București, 1768–1775, MTR 258/5); **La Pascu** (București, BCRI dos. 7/1930–1931); **La Matei** (București, BCRI dos. 7/1930–1931); **La Brutăria Wiseneck** (Azuga, 1923, DC 1607 ter); **La Lăptăria Wolf** (Poiana Țapulului, 1920, DC 1607 ter); **La Cârciuma Treistea** (Bușteni, 1894, DC 1430); **La Hanul Șovăială** (Predeal, 1900,

DC 1462); **La Măcelăria Mircea** (București PA 2006–2007, 684); **La Francesca** (București, PA 2006–2007, 684).

4.7.1. Acest compus este prezent și în spațiul urbanonimic german:

Zum Maximilian (Düsseldorf, RFD 99); **Zum Lowen** (Eggenstein – Leopoldschaffen, RFD 106); **Zum Restaurant Sperber** (Abstatt RFD 11); **Zur Restaurant der Linde** (Oberboihingen, RFD 307).

4.8. Antroponim simplu corespunzător unui denotat unic, însoțit de supranumele individual, nume de profesie, și precedat de prepoziția *La*. Și în acest caz toponimizarea antroponimului este puternică și duce la schimbarea statutului său, devenind un reper toponimic urban local:

La Petre Cojocarul (București, 1775, MTR 212/1); **La Ștefan Marchitanul** (București, 1774, MTR 171/4); **La Dănilă Tejghetaru** (Roman, 1850, f. 84); **La Mendel Lipțcanu** (Roman, 1850, f. 84); **La Iordache Cojocarul** (Piatra, 1850, f. 228); **La Lazăr Blănariu** (Piatra, 1850, f. 228); **La Petcu Căldărariu** (Focșani, 1851, f. 207, 208); **La Ișperliu Barcagiu** (Focșani, 1851, f. 207, 208); **La Avramică Oлару** (Botoșani, 1850, f. 128–129); **La Ițic Sărariu** (Bacău, 1850, f. 59–60); **La Toc Cârciumarul** (Bușteni, 1894, DC 1430); **La Samson Bijutierul** (București, BCRI, dos. 7/1930–1931).

4.9. Antroponim simplu sau compus precedat de prepoziția *La* și însoțit postpus de un determinant care indică specificul activității. În această structură dublă apare o relație apozițională, care aduce însă un plus de precizare pentru reperul urbanonimic:

La Bălan Căldărarul, bragagerie (București, 1803, MTR Mss. 177); **La Marco Evreul, curelărie** (București, 1774, MTR 195/2); **La Dobra Calpacciul, lumânărie** (București, 1795, MTR Mss. 156); **La Matei Herșcovici, curelărie** (București, BCRI 1931, dos. 7/1930–1931); **La Nathan Hirsch, mobilă** (București, BCRI 1931, dos. 7/1930–1931); **La Boteanu, sticlărie** (Bușteni, 1933, DC 1554); **La Boncu, cârciumă** (Câmpina, 1894, DC 1449); **La Bălanu, cârciumă** (Comarnic, 1894, DC 1449); **La Greierul, cârciumă** (Azuga, 1914, DC 1430).

4.10. Antroponim simplu sau compus precedat de prepoziția *La* și determinantul substantival care indică specificul activității. Relația apozițională dintre cei doi termeni ai structurii urbanonimice compuse este mai accentuată atunci când antroponimul este format și dintr-un supranume individual care se suprapune peste determinantul reperului local: (*Boiangeria La Stanciu Boiangiu* – București 1823, MTR Mss. 209);

Prăvălia La Pazal Carătasu (Roman, 1850, f. 84); *Dugheana La Moise Jădovu* (Roman, 1850, f. 84); *Dugheana La Gheorghii Soricuță* (Piatra, 1850, f. 228); *Hanul La Vasile Cibotariu* (Piatra, 1850, f. 228); *Societatea La Brown Booverly* (București, RC 1932); *Societatea La Fertrinelli* (București, RC 1933).

4.11. Antroponim derivat de gradul doi, corespunzător unui denotat unic și precedat de prepoziția *La*. În cadrul acestei structuri, toponimizarea antroponimului este cvasitotală:

La Tănășești (Ploiești, 1872, Sevastos 405) ← **La Tănăsescu** ← **La Tănase** (faze refăcute).

4.12. Antroponim derivat de gradul doi, folosit ca determinant posesiv pentru numele reperului comercial:

La Rachieria Slivinenilor (Ploiești, 1837)¹⁷.

5. Exemplele de nume de firme comerciale urbane, în structura cărora apare un antroponim, în diferite stadii de toponimizare, sunt caracteristice pentru lungi perioade din istoria urbană. Modelul detaliat pe secvențe, cu răspândire teritorială amplă, a avut un vârf al curbei de evoluție, în secolul al XIX-lea, după care a urmat un declin.

Scopul analizei unor astfel de compuși toponimici a fost atât de ordin statistic, pentru a evidenția în diferite epoci aportul antroponimului în procesul de desemnare urbană, dar și, mai ales, marcarea gradului de toponimizare precum și raportul cu alte paliere toponimice urbane sub raport motivațional.

În general, antroponimul a avut un rol major la definitivarea formulei numelui ereditar de firmă comercială urbană, mai ales prin participarea cu conotații speciale în seria firmelor cu același „patent”, dar și cu patroni ereditari. Exemplele găsite de noi și incluse în acest demers nu pot aduce, cum era și firesc, concretizări definitorii, dar pot evidenția, chiar și parțial, un profil de „formulă toponimică urbană”.

Vom încerca să stabilim gradul de participare al antroponimului la numele de firmă comercială urbană, în sensul cumulării unor semne distinctive, care conduc la schimbarea statutului său în acela de marcă toponimică locală.

5.1. Antroponimul simplu, care se află în relație apozițională cu termenul generic (paragrafele 4.1., 4.1.1.) îl poate substitui pe acesta din urmă, atunci când există o singură ipostază urbanonimică, aceea de bază, în sensul izolării urbanonimului în discuție de restul denotatelor din vecinătățile topografice imediate: **Lăptăria Wissenecker** poate deveni **Wissenecker** sau **La Wissenecker**. În acest caz, toponimizarea antroponimului este totală, el devenind o marcă toponimică.

Situația este puțin nuanțată în cazul toponimelor **Ulița Dugheana Comănachi** sau **Strada Piața Ghica** (paragrafele 4.4., 4.4.1.), unde există structuri duble toponimice. Pe de o parte, **Ulița** + determinant toponimic (grup toponimic, unde, datorită relației apoziționale, antroponimul poate prelua întreaga încărcătură determinativ-topografică, transformându-se în toponim) iar, pe de altă parte, **Ulița** +

¹⁷ A.N. Ploiești, *Catagrafia de câți sârbi (bulgari, n.n., A.R.) se află cu șederea, aici, în Ploiești, însă cu numele i sinul după cum se coprinde aici*, 1831, 1837.

determinant toponimic aparent (**Comănachi**, la origine antroponim, preia simbolistica reperului local **Dugheana** ... și glisează denominative către numele căii de circulație). Situația este foarte interesantă, cu trimiteri până în urbanonimia modernă, unde categoria „toponimului aparent” este de largă circulație urbană: *Strada Sf. Constantin* = *Strada Biserica Sf. Constantin*.

Aspectele sunt mult mai complicate, atunci când apar într-un „lanț derivativ” toponimic ipostaze care se condiționează reciproc. Este cazul urbanonimului *Hanul Joita*, unde **Joita** este alternativ, potrivit cu structura toponimică în care intră, când antroponim, când toponim aparent. Ambiguitatea din acest „lanț” cu multe „verigi” derivaționale se rezolvă prin evidențierea grafică a relațiilor semantice dintre diferitele ipostaze urbanonimice, plasate în vecinătăți poziționale diferite față de reperul central.

Antroponimul dintr-un compus urbanonimic, în care există raportul de posesie față de termenul generic (paragrafele 4.2., 4.3., 4.5., 4.6.) exprimat, de cele mai multe ori, printr-un caz oblic, rămâne un determinant în cadrul structurii, statutul său de identificare a persoanei rămânând nealterat.

Poate cea mai caracteristică situație în care antroponimul apare cu statut schimbat, locativ, este aceea în care intră în structura cu prepoziția *La* prepusă (paragrafele 4.7., 4.7.1., 4.8., 4.9., 4.10., 4.11.) chiar și atunci când între prepoziție și antroponim există un termen generic. În oricare dintre exemple, antroponimul preia întreaga încărcătură locativă, transformându-se în reper topografic local. Situația de la 4.9. poate clarifica statutul antroponimului din compusele urbanonimice, în sensul că termenul generic, situat în partea finală a numelui, poate fi facultativ.

În concluzie, când antroponimul propriu-zis este precedat de prepoziția *La*, indiferent de alți determinanți ante- sau postpuși, se comportă ca un toponim propriu-zis, iar această formulă urbanonimică este viabilă în cadrul unui nume de firmă comercială, chiar și în cazul unei utilizări mai restrânse.

6. O categorie importantă de nume de firme comerciale urbane este reprezentată de compuşii formați din termenul generic și determinanții toponimici, preluați din alte structuri urbanonimice cu motivații locale. Raționamentul semantic al unor astfel de „formule” de desemnare urbană este condiționat, pe de o parte, de vecinătățile imediate dintr-un „lanț” toponimic „derivativ”, iar, pe de altă parte, de complexitatea topografică a reperului urbanonimic concret, în care detaliile de structură arhitecturală, construcțiile limitrofe sunt precumpănitoare.

6.1.1. Numele de firmă comercială ca verigă a unui „lanț” toponimic „derivativ” cu motivații locale. În această situație, secvența desemnatoare pentru denotatul inițial este ocurentă și în alte ipostaze „derivative”, inclusiv în secvența identitară pentru firma comercială. Motivația toponimică în cadrul acestei

„formule” de desemnare este valabilă numai atunci când locația firmei reprezintă prima vecinătate a denotatului inițial¹⁸:

Blănăria Lipsani (București, str. Lipsani, BCRI, dos. 349/1926); *Farmacia Arcul de Triumf* (București, BCRI, dos. 349/1926); *Drogheria Bursei* (București, BFJ, dos. 1/1933–1934)¹⁹; *Fabrica de salam Azuga* (pe malul râului Azuga, 1938, DC 1607 ter); *Fabrica de cherestea Piatra Arsă* (Bușteni, 1920, DC 1607 ter); *Hanul Urlătoarea* (Poiana Țapulului, pe Valea Urlătorii, 1884, DC 1430); *Hanul Sticlăriei* (Azuga, lângă Fabrica de Sticlărie) 1900, DC 1430); *Cârciuma La Pietricele* Comarnic, Dealul Pietricele, 1894, DC 1443); *Hotelul La Pichet* (Predeal, Pichet de graniță, 1900, DC 1462); *Hotelul Urzicar* (Predeal, Valea Urzicarei, 1900, DC 1462).

6.1.2. Situația de mai sus este prezentă și în spațiul german de desemnare urbană:

„*Herrenhaus Buchholz*” în *Buchholzweg* (Drumul Buchholz) (Alfter, RFD 15); *Restaurant Domizil Drei Burgen* (Locul celor trei Bastioane) (Apfelstädt, RFD 22); *Burghotel Schnellenberg* în Burg Schnellenberg (Cetatea Muntele Abrupt) (Attendorn, RFD 25); *Restaurant „Schwartzmatt”* (Tabla neagră) în *Schwartzmattstraße* (Baden – Weiler, RFD 32); „*Jagdschloss Thiergarten*” (Grădina Castelului de Vânătoare) în *Oberthiergarten Straße* (Strada Grădina de Sus) (Bayreuth, RFD 38), *Restaurant Mühle* (Restaurantul Moara) în *Mühlenstraße* (Binzen, RFD 54), cu continuare inversată.

6.2. Există situații când în „lanțul” toponimic „derivativ” prezența sincopelor segmentează procesul motivațional, numele de firmă comercială apărând stingher. În acest caz, chiar dacă inițial ar fi existat o posibilă motivație în actul de desemnare, termenul al doilea din structură apare aberant:

Firma Oituzul (București, BCRI, dos. 7/1930–1931); *Firma Muscelul* (București, BCRI, dos. 7/1930–1931); *Societatea Băile Borsec* (București, BCRI, 1920, dos. 1/1931); *Banca Dealul Oltului* (Focșani, BCRI, 1924, dos. 219/1924); *Cârciuma Poiana Norilor* (Bușteni, 1940, DC 1607 bis) dar și *Birtul de la Moară* (pe șoseaua ce vine de la Moară) (Poiana Țapulului, 1884, DC 1423).

6.2.1. Compus format din toponim provenit dintr-un alt „lanț derivativ” și prepoziția *La*, dispusă protetic. Sintagma care este ambiguă din punct de vedere semantic, a necesitat explicații suplimentare:

La Vârful cu Dor (restaurant, București, RC 1932), *La Porțile de Fier* (fierărie, București, RC 1937).

Alteori nici explicațiile suplimentare nu înlesnesc decriptarea semantică, numele firmei rămânând o „emblemă” golită de conținut: *La Tancul de Oțel* (încălțăminte, București, BCRI, dos. 7/1930–1931).

¹⁸ Vezi Adrian Rezeanu, *Motivat și arbitrar*, în *Toponimie bucureșteană*, București, 2003, p. 17–25.

¹⁹ BFJ = A.N. București, fond *Banca Friedman – Juster*.

6.2.2. Iar în spațiul urban german:

Restaurant Zur Schleuse (La Zăgaz) (Lilienthal, RFD 248). *Restaurant Zur Alten Mühle* (La Moara Veche) (Rielansingen – Worblingen, RFD 342).

6.3. Compus urbanonimic în care termenul al doilea, ca detaliu arhitectural local, desemnează în faza inițială un reper toponimic, care, la rându-i, transgresează către alt reper, firmă comercială, aflat, probabil, în prima vecinătate topografică:

Restaurantul Colonade ← **La Colonade** (clădirea în care se afla restaurantul prezenta coloane frontale) (Buc. 1934 GHID).

6.3.1. Alteori, contaminarea semantică se petrece pe o cale mai laborioasă, în sensul că o „emblemă” a unui detaliu din interiorul unei locații este transgresată spre interior, cu toată încărcătura semantică și metaforică, individualizând o locație și o firmă comercială:

Restaurantul La Table du Comte (Buc. PA 2006–2007, 684) ← **la Table du Comte** (La Masa de trâncăneală).

6.3.2. Reperul topografic din vecinătatea imediată a locației destinate activității comerciale este inclus în formula de desemnare urbanonimică a firmei comerciale, dar rămâne și entitate distinctă. Transferurile de sens sunt uneori foarte limitate, alteori fuziunea numelor celor două repere este perfectă, iar scriptic avem de-a face cu o „emblemă” golită de conținut:

Hanul Scăricica (Roman, 1850, f. 84); *Hanul Crucea lui Porponiță* (Huși, 1851, f. 168, 169); *Restaurantul La Castani* (București, PA 2006–2007, 684); *Restaurantul Roata* (București, PA 2006–2007, 685).

6.3.3. Pentru spațiul urban german:

Restaurant Alte Kanzlei (Vechea Cancelarie) (Andernach, RFD 21).

7. Numele de firme comerciale reprezentate în inventarul din paragrafele 6.1., 6.2., 6.3. au o frecvență mărită în epoca modernă din istoria urbană. Explicația unei astfel de situații se găsește în permanenta intercondiționare între reperele urbane și, mai ales, conexiunile care se realizează prin intermediul căilor de circulație.

În cadrul acestui inventar urbanonimic intervine, într-o măsură mai mare, motivația toponimică prin intermediul reperelor locale. Pentru analistul toponomast, raportarea permanentă la procesul motivațional toponimic va evidenția statistic o încadrare a acestor „formule” de desemnare urbană pe traiectoria arbitrarului și a opacizării semantice. Excepțiile de la această direcție sunt relativ reduse (paragraful 6.1.1.) și nu caracterizează etapa modernă din istoria urbană. Putem însă afirma că acest inventar de nume, specializate pentru categoria firmelor comerciale, fac o tranziție către un corpus bogat de nume, mult mai elaborat, în care intervin valori stilistice dintre cele mai neașteptate, dar, așa cum se va vedea în cele ce urmează, destul de cifrate.

8. Grupurile de sintagme, create deliberat, cu scop exclusiv comercial, care, aplicate ca „formule” de desemnare urbană, deși cifrate, identifică reperele comerciale,

le individualizează în contextul local. În cadrul acestor formule sunt prezente, în primul rând, valori metaforice, de regulă străine de specificul activității comerciale.

Acest mod de desemnare urbană, întâlnit, de altfel, și în context european, asigură un pitoresc local, însă efemer, dar ilustrează capacitatea desemnatorilor de a individualiza reperul urban.

După structura „formulei”, în care intră de obicei un toponim, dar și după gradul de toponimizare al apelativelor, deosebim câteva categorii:

8.1. Compusul alcătuit dintr-o sintagmă precedată de prepoziția *La*. Prezența acesteia ca marcă protetică a unui alt toponim preluat dintr-un alt context determină o reponimizare specializată, de data aceasta, dacă acceptăm mental, ca fază de lucru, apelativizarea elementelor componente din toponimul primar:

La Marele Zid (restaurant, București, PA 2006–2007, 684); **La Moara Măriei** (restaurant, București, PA 2006–2007, 684); **La Poiana Carpaților** (restaurant, București, RC1932, 1934 GHID); **La Reduta Grivița** (restaurant, 1883, G 329); **La Sonda Prahovei** (băcănie, București, RC 1930).

8.2. Compusul urbanonimic, în care un apelativ toponimizat și prin prezența protetică a prepoziției *La* reprezintă un semn material vizibil, distinctiv pe firmă pentru specificul activității comerciale:

La Butoaie (tavernă, PA 2006–2007, 684); **La Roata** (restaurant, PA 2006–2007, 684); **La Mărul de Aur** (restaurant, PA 2006–2007, 684); **La Pui de Urs** (restaurant, PA 2006–2007, 685); **La Balon** (manufactură, BCRI, dos. 7/1930–1931); **La Tigru** (fierărie, BCRI, dos. 7/1930–1931).

8.3. Această modalitate de desemnare e prezentă și în spațiul urban german:

„**Zur Drei Kronen**” (La trei Coroane) (Lippstadt, RFD 250); **Gasthaus Zum Roß** (Casa de oaspeți „La Cal”) (Mergentheim Bad, RFD 267); **Zum Rothen Ochsen** (La Boul Roșu) (Laupheim, RFD 241); **Zur Krone** (La Coroana) (Laudenbach, RFD 241); **Zur Waage und Börse** (La Cântarul și Punga) (Leer, RFD 242); **Zum Weißen Schwanen** (La Lebedă Albă) (Braubach, RFD 63); **Zum Kitzebichi** (La Căprior) (Bolsterlang, RFD 58).

8.4. Alteori, sintagma desemnatoare precedată de prepoziția *La* are în structură un compus metaforic, de regulă fără nicio legătură cu specificul activității comerciale:

La Roata Lumii (bar, București, 1934 GHID); **La Trei Ochi sub Plapumă** (birt, RC 1934); **La Trei Sarmale** (birt RC 1938); **La Liniște și Vis în Natură** (restaurant, București, PA 2006–2007, 684); **La Pisica Sălbatică** (restaurant, Buc., PA 2006–2007, 685); **La Consumul Speranța** (coloniale, BCRI, dos. 7/1930–1931); **La Haina Americană** (galanterie, BCRI, dos. 7/1930–1931); **La Consumul Păcii** (manufactură, BCRI, dos. 7/1930–1931).

8.5. Pentru spațiul german:

Restaurant „**Ich weiß ein Haus am See**” (Krakow, RFD 23); *Restaurant* **Himmel und Erde** (Bolta cerească și Pământul) (Düsseldorf, RFD 99); *Restaurant* **Ars Vivendi** (Dresden, RFD 90).

8.6. Sintagma metaforică desemnatoare apare și fără prepoziția *La*:

Buna Speranță (exploatări petroliere – RC 1931); **Carul cu Bere** (restaurant, București, RC 1931); **Cuibul Veseliei** (restaurant, 1934, GHID).

8.7. Pentru spațiul german:

Restaurant Goldener Greifen (Gheara de Aur) (Donauwörth RFD, 86); *Restaurant Winzerstube* (Odaia Viticultorilor) (Ballrechten – Dottingen, RFD 36).

8.8. Prezența unor „mode” în actul de desemnare urbană este legată și de influențe livrești de epocă, dar și de nevoia de ierarhizare a locațiilor comerciale. În acest sens, termenul generic din componența numelui de firmă este asociat, pe de o parte, cu un determinant de tip adjectival „prețios” sau un toponim de circulație restrânsă, dar „în vogă” în epocă:

Grand Hotel (București, 1885, 1887, G 314, 315); **Drogheria Splendid** (București RC 1931); **Hotel Imperial** (1875, BAC 87); **Hotel de France** (1828, G 166); **Restaurant Tivoli** (RC 1934); **La Belle Epoque** (restaurant PA 2006–2007, 684); **La Cucina Italiana** (restaurant, PA 2006–2007, 685); **La Dolce Vita** (restaurant, PA 2006–2007, 684); **Parfumeria Florida** (București, BCRI, dos. 7/1930–1931).

8.9. Pentru spațiul german:

Restaurant Italia Uno (Aachen, RFD 8); *Restaurant Kapuzinergarten* (Grădina capucinilor) (Breisach, RFD 65); *Restaurant Rosati – Rosatidue* (Düsseldorf, RFD 99); *Restaurant Becher – De Balzac* (Donzdorf, RFD 87); *Restaurant Kaiserhof – Turmschänke* (Curtea Împărătească – Turnul cu băuturi) (Eisenach, RFD 103).

8.10. Un număr restrâns de compuși urbanonimici reprezentând nume de firme comerciale indică incompatibilități de *lex maiestatis* (lege de lezmajestate) în structura unor astfel de „formule”:

Ceaprazăria La Principele Bibescu (București, BCRI, dos. 4/1931–1947); *Încălțăminte La Principesa Ileana* (București, BCRI, dos. 8/1930–1932).

8.11. Tiparul de formare a numelor de firme comerciale incluse în paragrafele 8.1.–8.10., cu anumite excepții (8.8.) trimite acest compus toponimic către periferia urbană, cu un oarecare reviriment în zilele noastre.

Deși pot fi realizate unele conexiuni motivaționale, în sensul raportării la repere sau microrepere locale, dar și la semne distinctive de pe firmamentul locației, nu pot fi înscrise decât parțial într-un sistem urbanonimic unitar și coerent, deci nu pot fi nici viabile.

9. În toponimia urbană, spre deosebire de cea rurală, conceptele de arbitrar și motivat între care gravitează sistemul urbanonimic în ansamblul său, necesită o interpretare mai nuanțată. În mediul urban, înlănțuirea de „ipostaze” în cadrul unui „lanț derivațional” dă naștere unor scheme cu ramificații atât pe orizontală cât și pe verticală²⁰.

²⁰ Vezi Rezeanu Adrian, Modoran Filofteia, *Stratificarea în toponimia urbană*, în SCL, XLIX, 1998, nr. 1–2, p. 303–310.

Înlănțuirea de „ipostaze” toponimice pe orizontală, în sensul trecerii aceleiași nume individualizator de la un denotat la altul, include, printre altele, și „veriga” proprie categoriei numelor de firme comerciale. Când acest „lanț derivativ” cuprinde un număr nelimitat de „verigi”, caracterul motivat toponimic se diminuează cu fiecare ipostază adăugată, într-o așa măsură, încât spre final, deși există o identitate formală de nume, ipostazele sunt nemotivate²¹.

Când numele de firmă comercială urbană este încadrat într-un „lanț derivativ” toponimic pe orizontală și ocupă vecinătatea imediată a denotatului inițial, atunci aceasta este singura poziție motivată în care apare urbanonimul în discuție. Oricum, în astfel de compuși toponimici este necesară prezența în structură a unui alt toponim propriu-zis sau „aparent”.

Hanul Frontiera (Azuga, 1901, DC 1462) ← *Hanul* (de pe lângă *Frontiera* de stat) ← **Frontiera de Stat**; *Cârciuma Herăstrăul Vechi* (Predeal, 1912, DC 1495) ↔ *Casa Herăstrăul Vechi* ← *Drumul Herăstrăului Vechi* ← **Herăstrăul Vechi** (locul unde exista).

În „lanțul derivativ” anterior sintagma toponimizată **Herăstrăul Vechi** transgresează din ipostază în ipostază, menținându-se formal aceeași, dar asociată cu un alt termen generic. Atașată lângă termenul generic *cârciuma*, sintagma **Herăstrăul Vechi** ajunge o „emblemă” neutrală, golită de conținut semantic, pe care, de altfel, l-a imprimat fragmentar, de fiecare dată diminuat, denotatelor din imediata vecinătate topografică.

Nu același lucru e valabil la urbanonimul *Cârciuma La Troaca cu Pomi* (Comarnic, 1892–1894, DC 1449) (6.1.1., 6.1.2.) care înseamnă *Cârciuma* (de lângă **Troaca cu Pomi**) sau **Troaca cu Pomi**, ca „emblemă” de detaliu topografic local.

Contaminarea semantică dintre ipostazele dintr-un lanț derivativ toponimic se petrece limitat, la granița dintre denotatul inițial și cel din vecinătatea imediată, direcția procesului fiind în ambele sensuri:

Restaurantul La Bastille (*Strada Căderea Bastiliei*) (București, PA 2006–2007, 684); *Cârciuma Limbășelului* (Azuga, 1912 DC 1495) ← **Valea Limbășelului**; *Cârciuma Setei* (Azuga, 1912 DC 1485) ← **Vâlcetul Setei** → *Livada Văii Setei*; *Hanul La Colțul Roșu* (Bușteni, 1894, DC 1434).

Acest proces de contaminare semantică, prin transferuri de nume și de sens, este prezent și în urbanonimia germană:

Restaurant Schwartzmatt (Tabla neagră, probabil ca semn distinctiv din interior) este situat în **Schwartzmatt** *straße*; *Restaurant Mühle* (Restaurantul Moara) este situat în **Mühlenstraße**; *Hotel Schloß Schönbrunn* este situat în **Schönbrunn** *straße*; *Schloßhotel Lerbach* este situat în **Lerbecher** *Weg*.

²¹Pentru o detaliere a problematicii transferului de nume și de sens de la un denotat la altul pe orizontală, vezi și Adrian Rezeanu, *Terminologia geografică populară în urbanonimie*, în FD, XXIV–XXVI, 2005–2007, p. 213–220.

10. În cadrul grupurilor de nume de firme comerciale stabilite anterior se pot realiza diferite tipuri de compatibilități semantice. Urbanonimele specializate pentru firme comerciale, care au dezvoltat aceste conexiuni semantice, compatibile sau aberante, sunt legate de capacitatea termenilor din structurile realizate de a-și păstra statutul semantic propriu.

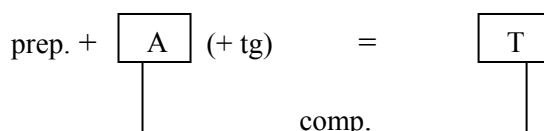
Procesul este extrem de complex și trebuie asociat cu relația dintre compatibilitate și motivație toponimică, în sensul că ansamblul de compatibilități semantice dintre „ipostazele” unui lanț toponimic, dar și dintre componentele unei ipostaze, când aceasta este o structură, stă la baza motivației și deci a viabilității urbanonimului.

La nivel urbanonimic, motivația presupune deci analiza semantică dintr-un „lanț derivativ” toponimic, beneficiind printre altele, și de rezultatele analizei compatibilității dintre termenii unei structuri urbanonimice.

După cum se va vedea, există și situații când caracterul motivat al unei „ipostaze” toponimice dintr-un „lanț derivativ” multiplu nu implică și compatibilități semantice dintre termenii secvenței toponimice ipostaziate.

Pentru exemplificare, am extras din lista numelor de firme comerciale ipostaziate un număr de tipuri pe care le vom analiza:

I. La Boncu (*cârciumă*)

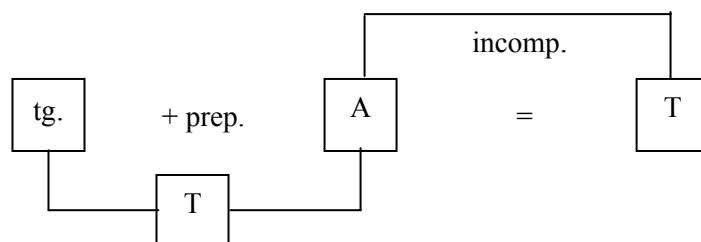
A = antroponim

T = toponim

tg = termen generic

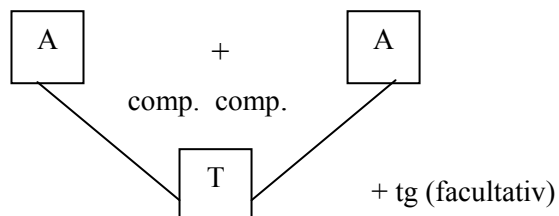
comp. = compatibil

II. Încălțăminte La Principesa Ileana

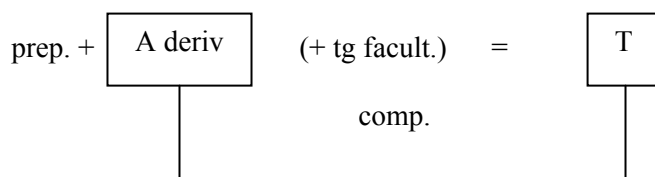

incomp. = incompatibil

III. *Firma Kyprianides & Crissoveloni*

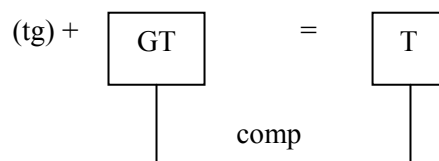

IV. *La Tănăsești*

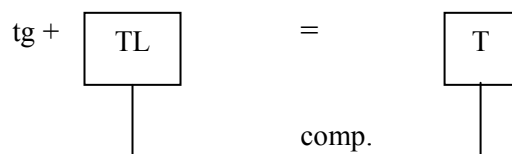
A deriv = antrop. derivat

V. *Restaurantul La Castani*

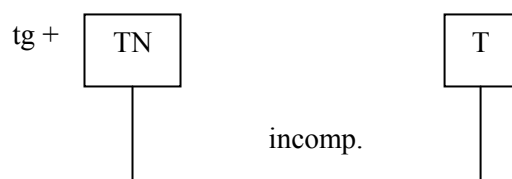
GT = grup toponimic

VI. *Blănăria Lipsani*

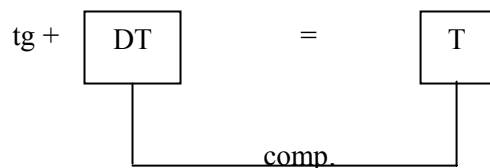

TL = top. local

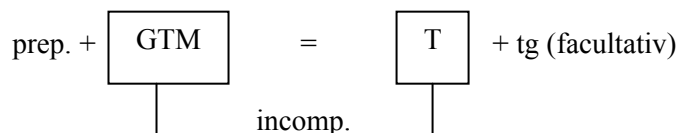
VII. *Banca Dealul Oltului*

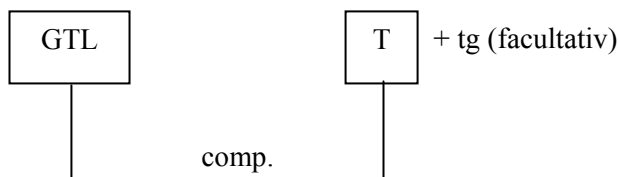
TN = top. neconcordant

VIII. *Restaurantul La Table du Comte*

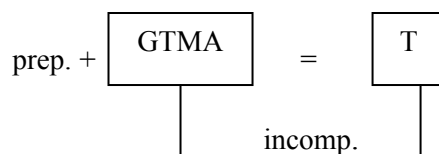
DT = detaliu toponimizat

IX. *La Tancul de Oțel (încălțăminte)*

GTM = grup top. metaforizat

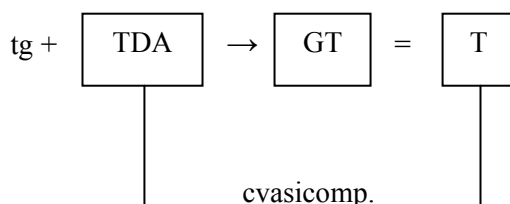
X. *La Butoaie (tavernă)*

GTL = grup toponimic de localizare
funcția de localizare

XI. *La Pisica Sălbatică*

GTMA = grup toponimic metaforizat aberant

XII. Hotel Imperial (Imperial)

TDA = toponim „derivativ” aparent

cvasicomp. = cvasicompatibil

În ansamblul lor, aceste scheme reprezintă strânsa conexiune dintre motivația toponimică și compatibilitățile semantice dintre termenii unei ipostaze, dacă aceasta este o structură.

În schema *Încălțăminte La Principesa Ileana*, sintagma **La Principesa Ileana** (II), deși toponimizată prin protezarea prepozițională, nu putea reprezenta altceva decât un antroponim cu conotații aristocratice evidente. Aceeași incompatibilitate o găsim în structura *Banca Dealul Oltului* (VII), unde determinantul toponimic **Dealul Oltului** reprezintă o marcă topografică și semantică străină de orice conexiune cu urbanonimul în discuție. Chiar dacă este o structură toponimică cu valențe metaforice, sintagma **La Tancul de Oțel**, asociată cu o locație comercială cu un specific al activității incompatibil cu conotațiile semantice emanate de gruparea metaforică, subliniază doar un exotism al denominației urbane pentru sfera comercială.

În sintagma **Hotel Imperial** decriptarea este mai complicată, dacă se au în vedere toate particularitățile topografice locale și conexiunile dintre diferite denotate. **Hotel Imperial** este un reper de pe traiectul **Străzii Imperiale** din Bucureștiul antebelic, la finalizarea căreia era, probabil, **Consulatul Imperial**. **Hotel Imperial** sau **Imperialul** este un toponim „derivativ” aparent, unde există relații de cvasicompatibilitate semantică, dacă avem în vedere că această structură intră într-un „lanț derivativ” toponimic cu vecinătăți motivaționale decriptate din aproape în aproape.

11. Privite diacronic, dar și la nivelul orașului contemporan, numele de firme comerciale se prezintă ca un uriaș amalgam, în care influențele din sfera culturală urbană asociate cu imixtiuni ale periurbanului alcătuiesc diferite tipuri de „formule” de desemnare, uneori foarte pitorești.

Aceste „formule” de desemnare urbană sunt supuse, de cele mai multe ori, liberului arbitru, iar analiza pe care un toponomast o poate face este îngrădită de multitudinea de „mode” efemere ale diferitelor perioade. Se poate spune că fiecare perioadă marcată istoric și cultural se manifestă preferențial asupra unora sau altora dintre aceste tipare.

Oricum, nu există o „formulă” universală, ci numai etape din istoria urbană caracterizate și prin serii de nume de firme comerciale care, exceptând rarele formule ereditare, sunt supuse perisabilității.

FORMULES DE DÉSIGNATION URBAINE.
FIRMES COMMERCIALES

(Résumé)

L'étude présent a essayé une analyse de la structure des noms des firmes commerciales, étant en concordance avec „la mode” et les influences livresques du temps.

On est arrivé à la conclusion que les formules de désignation de ces repères urbains sont déterminées par les étapes différentes de l'histoire urbaine et elles sont soumises à la périssabilité.

*Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
București, Calea 13 Septembrie nr. 13*